

Wikipedia i skolan

LENNART GULDBRANDSSON

Innehåll

[[Inledning]]	5
<i>Mål</i>	5
<i>”Så fungerar Wikipedia”</i>	6
[[Vad är Wikipedia?]]	7
<i>Att läsa Wikipedia</i>	8
<i>Att citera Wikipedia</i>	9
<i>Att redigera på Wikipedia</i>	10
[[Wikipedia i skolan]]	12
<i>Reaktioner från lärare</i>	12
<i>Wikipedias begränsningar</i>	13
<i>Tidigare användning av Wikipedia i skolan</i>	13
<i>Tio skäl att använda Wikipedia i undervisningen</i>	15
☒ Alla elever använder redan Wikipedia	15
☒ Källkritik	15
☒ Samarbetet	15
☒ Eleverna får feedback	16
☒ Wikipedia blir bättre	16
☒ Läraren kan specialskriva material	16
☒ Wikipedia utnyttjar deras egen passion	16
☒ Det lär dem en färdighet	17
☒ Det sätter eleverna i kontakt med andra som är intresserade av samma ämnen	17
☒ Wikipedia är fritt	17

<i>Övningar</i>	18
▶ <i>Träning i hantering av källor</i>	18
▶ <i>Jämför artikelkvalitet vetenskapligt</i>	18
▶ <i>Översätt från andra språk</i>	19
▶ <i>Skapa en redigeringsrobot för Wikipedia</i>	19
▶ <i>Gör en bok av Wikipedia-artiklar</i>	19
▶ <i>Utöka väldigt korta artiklar</i>	20
▶ <i>Utmana kollegorna</i>	20
<i>Hjälp med Wikipedia</i>	21
[[Vanliga frågor]]	22
<i>Går det att lita på Wikipedia?</i>	22
<i>Blir det mycket klotter när alla får redigera?</i>	22
<i>Kan amatörer skriva lika bra som experter?</i>	22
<i>Är det mycket bråk om vad som ska stå i artiklarna?</i>	23
<i>Hur gör man om ens första redigeringar blir raderade? ....</i>	23
<i>Hur gör man om skolans IP-adress blivit blockerad från att redigera på Wikipedia?</i>	23
<i>Vilket är det vanligaste nybörjarfelet?</i>	24
[[Bilagor]]	25
<i>Hur man redigerar</i>	25
<i>Vidare läsning</i>	26
Böcker	26
Webbplatser	26
Bra sidor på Wikipedia	27
Bildkällor	27

[[Inledning]]

Uppslagsverket Wikipedia är oftast en av de första träffarna man får när man söker på internet. Det beror bland annat på att Wikipedia är en av de tio mest besökta webbplatserna i världen och att så många länkar till Wikipedias artiklar.

I dagstidningar, på bloggar och i skolarbeten nämns Wikipedia allt oftare. Ändå visar studier att de flesta inte känner till att de själva kan redigera artiklarna eller att alla artiklar är skrivna av användarna, två delar som är grundläggande för hur Wikipedia fungerar.

I den här lärarhandledningen till Wikipedia finns därför lite mer information, både om Wikipedia och om hur lärare i olika ämnen kan arbeta med Wikipedia.

Mål

Målet med den här lärarhandledningen är att informera på ett neutralt sätt om hur Wikipedia fungerar, så att det ska bli lätt för varje enskild skola och lärare att fatta bra beslut när det gäller Wikipedia. De besluten kan gälla vad som gäller för elever som anger Wikipedia som källa, huruvida lärarna ska ge eleverna i uppgift att skriva på Wikipedia eller till och med om lärarna ska förbättra artiklarna för att kunna använda dem i undervisningen.

Materialet är framför allt riktat mot lärare på högstadie- och gymnasienivå, men kan även användas på universitet, och i ett fåtal fall på mellanstadiet.

Längst bak finns matnyttiga länkadresser, kontaktuppgifter och andra uppgifter för vidare läsning om Wikipedia, allt för att göra beslutet lättare.

”Så fungerar Wikipedia”

Den här lärarhandledningen är producerad som ett komplement till boken ”Så fungerar Wikipedia” av Lennart Guldbrandsson. Boken finns att köpa via www.vulkan.se.

”Så fungerar Wikipedia” består av fem huvuddelar: *Vad är Wikipedia egentligen?*, *Hur man redigerar på Wikipedia*, *Vanliga och ovanliga frågor*, *Wikipedias historia* och *Intervjuer*.

Lennart Guldbrandsson har varit aktiv på Wikipedia sedan 2005, är presskontakt för svenskspråkiga Wikipedia och är ordförande för Wikimedia Sverige, en förening vars syfte är att informera om Wikipedia.

[[Vad är Wikipedia?]]

Wikipedia är ett uppslagsverk på internet, vars innehåll helt och hållet är skapat av sina användare. Alla kan redigera artiklarna. Det finns ingen central redaktion som bestämmer över innehållet. Dock finns det många hundra seriösa frivilliga skribenter som använder de verktyg som finns för att säkra innehållet, och det finns regler för vad som ska stå i artiklarna. Flera tester har visat att innehållets kvalitet inte skiljer sig särskilt mycket från traditionella uppslagsverk.

Arbetet med att skriva artiklar sker med hjälp av en teknik som kallas *wiki*, där flera personer kan samarbeta på samma dokument. Alla kan granska artiklarna, rätta och lägga till mer information, vilket blir en sorts självrensande system, i och med att antalet läsare är så högt. Detta system liknar vetenskapens "peer review"-system, fastän de som kontrollerar materialet är fler och av mer varierad bakgrund. Alla versioner sparas och kan återställas vid behov. Kvalitetsmässigt blir Wikipedias artiklar bättre ju fler som redigerat. Arbetet med Wikipedia har beskrivits som en oerhört transparent process där alla har möjlighet att påverka det konsensus som styr hur Wikipedia ska se ut.

Sammanlagt finns Wikipedia på drygt 250 olika språk. Den engelskspråkiga versionen är den största med mer än 2,6 miljoner artiklar, vilket gör den till världens största uppslagsverk genom tiderna. Den svenskspråkiga versionen har mer än 300 000 artiklar, vilket är mer än något annat svenskt uppslagsverk. Wikipedia växer dessutom fort. Ca 100 artiklar tillkommer på svenskspråkiga Wikipedia varje dag. Wikitekniken gör också att en artikel kan ändra sig från en stund till en annan.

Man kan både läsa och skriva i Wikipedia gratis och utan att registrera sig. Wikipedia är fritt från reklam och drivs av en icke vinstdrivande stiftelse. Dessutom ligger allt innehåll i Wikipedia under fria licenser. Det betyder att man får använda och sprida vidare materialet utan andra restriktioner än vanlig källangivningspraxis. Wikipedia har ett systerprojekt med över 3,5 miljoner bilder, som man också får använda fritt.

Sedan starten 2001 har Wikipedia även kritiserats. Några av de vanligaste klagomålen finns och besvaras i avsnittet "Vanliga frågor" nedan.

Att läsa Wikipedia

Wikipedia är gratis att läsa och kräver ingen registrering. Adressen till Wikipedia är:

<http://wikipedia.org>

Adressen till svenskspråkiga Wikipedia är:

<http://sv.wikipedia.org>

Även om engelskspråkiga Wikipedia i många avseenden är bättre med längre artiklar, fler källhänvisningar och fler användare som kontrollerar artiklarna, är svenskspråkiga Wikipedia troligen att rekommendera för de flesta elever. För de flesta är språknivån på engelskspråkiga Wikipedia lite för hög. Som tur är, förbättras Wikipedia varje dag och svenskspråkiga Wikipedia får allt längre artiklar, allt fler källhänvisningar och fler skribenter.

Wikipedia består av artiklar, med ingress och en bild och sedan avsnitt som undersöker ämnet och slutligen

källförteckning och externa länkar. Det finns länkar till andra artiklar i den löpande texten. Artiklarnas längd varierar. Varje artikel ligger i åtminstone en kategori, till exempel ligger "Charles Darwin" i kategorierna Brittiska zoologer, Födda 1809, Avlidna 1882 och Män.

Vissa artiklar har en stjärna uppe i högra hörnet, vilket signalerar att de tillhör Wikipedias bästa artiklar, medan andra har varningsskyltar för att visa på att de inte är neutralt skrivna eller liknande. Varningarna kan vem som helst lägga in, medan stjärnorna delas ut efter en nomineringsprocess.

Att citera Wikipedia

Till skillnad från de flesta andra källor på nätet är Wikipedias innehåll fritt att kopiera. Det betyder givetvis inte att man ska plagiera artiklarna, särskilt inte i uppsatser. Som lärare kan du försvåra plagiat genom att välja ämnen som ligger "mellan" två artiklar eller jämför två ämnen.

Eftersom Wikipedia förändras hela tiden – sidor byggs ut, bilder tillkommer, etc – bör eleverna lära sig att undvika att skriva "källa: Wikipedia" och ange sina källor mer precist. Till att börja med bör artikelnamnet anges, men också *när* artikeln besöktes. Till vänster finns en meny där man hittar hjälpsidor, inklusive en länk som gör det möjligt att hänvisa till en särskild version av en artikel. Klicka på "permanent länk" så får du en URL som du kan kopiera för att vara säker på att den version du talar om är samma som läsaren ser.

Allt man behöver för att göra en korrekt källhänvisning till Wikipedia kan också fås genom att klicka på länken "citera denna artikel" – också i menyn till vänster.

Att redigera på Wikipedia

Att redigera på Wikipedia är likaledes gratis och kräver inte heller registrering. För att redigera går man igenom följande tre steg:

- klicka på ”redigera”-fliken längst upp på sidan
- skriv text i rutan där det redan finns annan text
- Klicka på ”spara”-knappen under textrutan

(Som oregistrerad är man dock tvungen att förhandsgranska sin redigering, men det gör man enkelt genom att klicka på ”förhandsgranska”-knappen innan man klickar ”spara”.)

Wikipedia använder ett lite speciellt språk för att exempelvis göra fetstil och länkar, men man lär sig det på fem minuter och det finns dessutom knappar att trycka på ovanför textrutan som automatiskt lägger in det man vill ha. Längst bak i den här texten finns också en lathund. Det absolut viktigaste är att kunna göra länkar, som görs genom att omger det ord man vill länka med dubbla hakparenteser, så här: [[Göteborg]].

Oavsett om man redigerar med eller utan konto registreras ens redigeringar. De syns på flera ställen, dels på artikelns historiksida (se flik längst upp), dels på sidan ”Senaste ändringarna” (länk i menyn till vänster). I stort sett alla redigeringar kontrolleras.

Alla artiklar har en diskussionssida, där man kan föreslå ändringar om man tror att ändringen kan vara kontroversiell. Det bästa är annars att helt enkelt rätta fel och lägga till saknad information i artikeln själv. Man kan nästan inte göra fel, eftersom alla äldre versioner sparas och kan återställas.

Diskussionssidorna är inte en del av uppslagsverket

utan utgör vad som kallas en egen *namnrymd*. Andra namnrymder är användarnas sidor och Wikipedia-namnrymden, där Wikipedias policy utarbetas. Även policyn kan alltså ändras ifall det skulle uppstå situationer som gör den gamla policyn otillräcklig, men efter mer än sju år har man på de tjugo-trettio största språkversionerna slipat fram ett fungerande system som i sin helhet inte tar mer än någon timme att läsa igenom. De grundläggande reglerna är dessutom bara fem:

- Wikipedia är ett uppslagsverk
- Wikipedia har en neutral synvinkel
- Wikipedias innehåll är fritt
- Wikipedia har etikettregler
- Wikipedias regler är inte huggna i sten

För att skydda Wikipedia finns också en grupp användare, administratörer, som har möjligheten att blockera svåra vandaler, låsa omstridda sidor och radera sidor. Administratörerna väljs av de regelbundna skribenterna på Wikipedia.

[[Wikipedia i skolan]]

Informationssökning har blivit en allt större del av skolans vardag. Både lärare och elever söker fakta, inför uppsatser (elever) eller inför lektioner (lärare). Även om böcker innehåller mycket information, som är kontrollerad av experter, korrekturläst och oftast finns lätt tillgängligt via skolbibliotek, har sökning via datorer blivit vanligare. Bibliotekarierna och lärarna rekommenderar ibland webbsajter som har blivit faktagranskade, till exempel *www.regeringen.se*, men många elever och lärare använder också sökmotorer såsom Google och Yahoo. På de flesta sökmotorer kommer Wikipedias artiklar tidigt i träfflistorna. Undervisningar har visat att de flesta som använder sökmotorer sällan tittar på mer än en resultatsida. Det finns därför goda skäl att anta att många elever och lärare använder Wikipedia som en av sina första informationskällor.

Reaktioner från lärare

Att Wikipedia används har fått blandade reaktioner. En del lärare tycker att det är bra och använder Wikipedia som ett exempel, för att presentera ämnet källkritik eller som bakgrundsmaterial för nyhetshändelser. Andra lärare har förbjudit Wikipedia – även om det inte är så många som man kan tro. Enligt undersökningar verkar de flesta lärare varken rekommendera eller avråda sina elever från att använda Wikipedia – eller några andra källor för den delen.

Wikipedias begränsningar

Wikipedia är bara ett uppslagsverk. Som alla uppslagsverk är Wikipedia inte avsett att vara en förstahandskälla. Därför lämpar sig inte Wikipedia som källa för akademiska verk, där andra typer av källor är att föredra. Det finns till exempel många specialistsajter som är bättre lämpade för medicinsk eller juridisk fakta.

Wikipedia är inte heller tänkt att vara den *enda* källan i en uppsats utan som en del av researcharbetet, en bra början för att få överblick över ett forskningsområde. I Wikipedias artiklar finns länkar till näraliggande ämnen, andra webbplatser och bilder som kan hjälpa elever att orientera sig vidare.

Kort sagt är Wikipedia ingen universallösning utan har det specifika syftet att ge en orientering i ett ämne.

Lägg märke till att Wikipedia, trots att det är skapat av sina användare, inte enbart har artiklar om moderna företeelser. Tvärtom tillhör de historiska artiklarna till de områden som har störst andel bra artiklar.

Tidigare användning av Wikipedia i skolan

Om du som lärare funderar på att använda Wikipedia i skolan är du inte ensam. Om du har dina dubier kring Wikipedia är du heller inte ensam. Några av de lärare som redan använt Wikipedia i skolan har samlat sina erfarenheter på en Wikipedia-sida som du hittar genom att skriva in "Wikipedia:Skola" i Wikipedias sökruta.

Ett exempel är en lärare i telekommunikation, som redan 2006 lät sina elever tentera en kurs genom att publicera sig på Wikipedia. Likadana saker har rapporterats om i *Dagens nyheter* och på Wikipedia. Fler

exempel finns också genom att följa länken in menyn till vänster till engelskspråkiga Wikipedias "Wikipedia:School's FAQ".

Det finns ett par exempel på hur elever på olika nivåer *studerat* Wikipedia och några har till och med forskat i ämnet.

Än så länge har lärare främst använt enstaka Wikipedia-artiklar i skolan, vilket har lett till att de olika övningarna som lärare har använt inte är särskilt väl dokumenterade. Ett undantag är föreningen Wikimedia Sverige och Lunds universitetsbibliotek som 2008 anordnade Wikipedia Academy. Där hölls fyra workshops med sammanlagt 12 olika moment som alla finns tillgängliga för andra att ta del av (se länklistan i slutet). Fler förslag, antingen på sajter såsom *www.lektion.se* eller på "Wikipedia:Skola" är välkomna.

Tio skäl att använda Wikipedia i undervisningen

Trots den tidspress som lärare lever under, med mycket ämneskunskaper att lära ut och få lektionstimmar att göra det på, och trots de brister som Wikipedia har, finns det goda skäl att använda Wikipedia i undervisningen. Här presenteras endast tio skäl:

ALLA ELEVER ANVÄNDER REDAN WIKIPEDIA

Även om man förbjuder Wikipedia kommer det inte hindra eleverna från att använda Wikipedia ändå. För att undvika att elever använder en källa i smyg och låter bli att ange den i källförteckningen, är det lika bra att öppet prata om hur och vad man ska göra med Wikipedia.

KÄLLKRITIK

För att använda Wikipedia bör man veta hur man tittar kritiskt på sina källor. Det ingår i skolans uppdrag att undervisa hur man gör. Att titta på Wikipedia slår därför två flugor i en smäll, eftersom Wikipedia har flera verktyg för att underlätta för källkritik.

SAMARBETET

Wikipedias artiklar skrivs inte av enskilda författare, utan de är resultatet av samarbete som fortgår i veckor eller ännu längre. Precis som på andra webbplatser sker arbetet oftast utan att mötas, vilket betyder att man måste lära sig vissa etikettregler. Men lika viktigt är att man lär sig när det uppstår oklarheter att hänvisa till källor utanför sina egna funderingar (som inte godkänns

som källor på Wikipedia). Samarbetet liknar den akademiska världens kontakter där man låter kollegor läsa för att hitta logiska luckor och fel i argumentationen så att man kan täppa till dem.

ELEVERNA FÅR FEEDBACK

Elevernas bidrag granskas fortlöpande av utomstående, vilket får många elever att skärpa sig när de förstår att deras bidrag är ”live” – fast inför en publik som vill att de ska lyckas. Skillnaden mot att skriva för en enda lärare är stor och för de allra flesta inspirerande.

WIKIPEDIA BLIR BÄTTRE

Ju fler som hjälper till, desto bättre blir artiklarna. Skulle man upptäcka ett fel är det bättre att ändra det än att klaga, eftersom man då hjälper de hundratals andra som kommer efter, som kanske inte vet om att det är fel. Om man har tillgång till bra källor, likadant.

LÄRAREN KAN SPECIALSKRIVA MATERIAL

Om det saknas artiklar, eller artiklarna inte håller tillräckligt hög standard, har läraren möjlighet att själv bidra så att artiklarna blir bra. Dessa artiklar kan sedan återanvändas av andra lärare och andra elever.

WIKIPEDIA UTNYTTJAR DERAS EGEN PASSION

De flesta kan hitta sin hobby, sin hemort eller sin favoritgrupp på Wikipedia, vilket gör att ämnet blir intressantare för dem.

DET LÄR DEM EN FÄRDIGHET

Allt fler sajter och yrkesgrupper använder wikitekniken för att producera texter och annat material online tillsammans. Om eleverna tränar på Wikipedia, har de sedan en färdighet som de kan använda även på andra håll. Wikipedias arbets sätt med att söka konsensus inför beslut och ”var djärv”-mentalitet har också nämnts som viktiga lärdomar inför andra arbetsuppgifter.

DET SÄTTER ELEVERNA I KONTAKT MED ANDRA SOM ÄR INTRESSERADE AV SAMMA ÄMNEN

Det finns många experter, såväl akademiker som självlärda, på Wikipedia. Genom att skriva både bra och dåligt får man en kontakt som kan leda till ytterligare kontakter, till och med i verkliga livet.

WIKIPEDIA ÄR FRITT

Wikipedia är både gratis och fritt från upphovsrätt. Oavsett om man är lärare eller elev får man använda och sprida vidare allt material i Wikipedia – text såväl som bilder. Man behöver inte längre ha dåligt samvete för att man kopierar för många exemplar eller lägger ut bilder på sin webbplats.

***

Dessutom kan det vara roligt att vara en lärare som är ”framåt” och innovativ.

Övningar

Det finns många olika övningar man kan göra med Wikipedia. Här ska bara ges ett par exempel.

► TRÄNING I HANTERING AV KÄLLOR

Låt en grupp elever gå igenom en artikel som passar in i ämnet. I ämnet samhällskunskap skulle artikeln ”Sveriges statskick” kunna vara ett tänkbart val medan rörlig bild skulle kunna ägna sig åt artikeln ”Franska nya vågen”. Dela upp artikeln i lagom bitar. Ge eleverna i uppdrag att hitta källor för varje påstående i texten. Om de hittar fel i texten, låt dem bevisa med källor hur det egentligen ligger till. I lathunden i slutet står beskrivet hur man lägger till källor, men annars finns artikeln ”Wikipedia:Källhänvisningar”, som förklarar hela processen i detalj. För att få dem att börja tänka i termer av metod, ge eleverna betyg på deras process, snarare än på resultatet. Det kan du göra genom att be dem skriva en dubbelt så lång text om *hur de hittade källorna* som texten där själva källorna presenteras.

► JÄMFÖR ARTIKELKVALITET VETENSKAPLIGT

Dela eleverna i flera grupper. Låt varje grupp slumpmässigt ta fram ett antal artiklar ur Wikipedia och motsvarande artiklar ur Nationalencyklopedin eller motsvarande traditionellt uppslagsverk. Inkludera gärna också någon ytterligare källa, till exempel sajten som kommer före eller efter Wikipedia i resultatlistan när ni söker på internet. Ge eleverna i uppdrag att anonymisera texterna så att det är omöjligt att se vilken text som

kommer varifrån (utan att ändra i texterna). Sedan får grupperna byta texter med varandra och kontrollera vilka artiklar de anser är bäst enligt förutbestämda krav (förslag: längd, antal källor, faktafel, korrekturfel och språklig stil) utan att veta vilket uppslagsverk artikeln kommer ifrån. Hjälp eleverna att analysera resultatet.

► ÖVERSÄTT FRÅN ANDRA SPRÅK

Wikipedia har många språkversioner och ligger under en fri licens. Det betyder att man får översätta material från till exempel spanskspråkiga Wikipedia till svenskspråkiga Wikipedia så länge man anger källan. Välj en artikel, gärna ur målspråkets kulturella bakgrund ("Italienska köket", eller liknande) och låt dem översätta den tillsammans, antingen styckvis eller genom att de får rätta varandra. På det sättet får de samtidigt en inblick i realia ur en text som är aktuell.

► SKAPA EN REDIGERINGSROBOT FÖR WIKIPEDIA

Wikipedia körs på programvaran MediaWiki som klarar av så kallade bottar skrivna i Python, Perl, Java och C#. Skapa en bot som klarar av att ändra kategorier eller ta bort klotter. Instruktioner och regler för beteende finns på "Wikipedia:Robotar".

► GÖR EN BOK AV WIKIPEDIA-ARTIKLAR

Låt eleverna korrekturläsa och faktakontrollera några artiklar på Wikipedia som passar för ämnet. Eftersom Wikipedia ligger under en fri licens går det utmärkt att trycka upp materialet i en bok, så länge man följer licensen. För mer information om hur Wikipedias licens

fungerar, se ”Wikipedia:Upphovsrätt”. Det här gör att eleverna får en bild av processen att göra en bok. Dela ut boken som kursmaterial till nästa kull.

► **UTÖKA VÄLDIGT KORTA ARTIKLAR**

Det finns fortfarande många artiklar på svenskspråkiga Wikipedia som bara består av två eller tre meningar, som man utan större ansträngning och efterforskningar kan skriva åtminstone tio meningar till om. På Wikipedia finns ett projekt som handlar om att utöka de kortaste artiklarna, de så kallade stubbarna och deras mindre kusiner, substubbarna. På ”Wikipedia:Projekt substubbar” finns listor över korta artiklar sorterade efter ämnesområden såsom Litteratur, Teknik, Växter och Ekonomi. Gör det till ett projekt att använda en källa och skriva till information i flera artiklar samtidigt (utan att plagiera, naturligtvis), och bedöm sedan resultatet. Några idéer om hur man gör finns på ”Wikipedia:Veckans tävling”, där andra skribenter på Wikipedia tävlar om äran att ha förbättrat Wikipedia mest under en vecka inom ett särskilt område. Kanske kan några av dina elever vinna?

► **UTMANA KOLLEGORNA**

Ställ upp på ”Wikipedia:Veckans tävling” eller något av Wikipedias många projekt och ge de andra utmaningar.

***

Hitta gärna på fler övningar och lägg upp dem på ”Wikipedia:Skola”.

Hjälp med Wikipedia

En sådan här kort lärarhandledning kan givetvis inte täcka allt du som lärare behöver veta. Om du känner att det finns mer du vill veta finns det många sätt du kan ta reda på mer fakta. Det lättaste sättet är att klicka på länken "Hjälp" i menyn till vänster på alla sidor.

Om du har frågor som inte besvaras där eller om du har tankar på ett större Wikipedia-relaterat projekt kan du dock behöva personlig hjälp. Sedan 2008 finns det en ideell förening vars syfte är att informera om Wikipedia. Föreningen heter **Wikimedia Sverige**. Vi kommer gärna och föreläser om Wikipedia, håller workshop eller annat som passar er skola. Kontaktuppgifter finns på:

<http://wikimedia.se>

(Wikimedia Sverige har dock inget ansvar för Wikipedia. För innehållsfrågor, se "Wikipedia:Anmäl ett fel" eller "Wikipedia:Wikipediafrågor".)

[[Vanliga frågor]]

Vilka frågor om Wikipedia tror du är vanligast? Kan du besvara dem med hjälp av informationen hittills? Här nedan finns några av de vanligaste frågorna och korta svar på dem. Längre svar finns i ”Så fungerar Wikipedia” av Lennart Guldbbrandsson, samt på ”Wikipedia:FAQ”.

Går det att lita på Wikipedia?

Om man använder vanlig källkritik, ja. Om man ser på Wikipedia som helhet, ja. Enstaka fel går inte att skydda sig mot, ens i traditionella uppslagsverk.

Framför allt bör man bara använda Wikipedia som första ingång när man ska ta reda på något, inte som slutpunkt. Det bästa sättet att kunna lita på Wikipedia, är att själv se till att det blir bättre.

Blir det mycket klotter när alla får redigera?

Mätningar tyder på att klotter är ett relativt litet problem för den genomsnittlige läsaren. Det finns många som patrullerar sidan Senaste ändringarna och återställer klotter. Som registrerad användare får man också möjligheten att bevaka de artiklar man är intresserad av.

Kan amatörer skriva lika bra som experter?

”Amatörerna” består ofta av experter, både akademiker och autodidakter. Fördelen med Wikipedia är att amatörerna är många fler än experterna i ett traditionellt uppslagsverk och att processen är transparent. Undersökningar visar att Wikipedias artiklar är ganska bra skrivna.

Är det mycket bråk om vad som ska stå i artiklarna?

Ibland råder det osämja, men bråken brukar oftast stanna på diskussionssidorna. Lösningen ligger ofta i få alla parter att hitta källor för sina påståenden och att därefter se till att allas ståndpunkter tas upp i artikeln efter deras respektive vikt. Det finns också möjligheter att låsa artiklar och blockera användare.

Hur gör man om ens första redigeringar blir raderade?

Oftast beror den situationen på att ens försök är att skapa en ny artikel som inte förklarar *varför* ämnet hör hemma i ett uppslagsverk. En bättre strategi är att bearbeta en redan existerande artikel.

Det är viktigt att tänka på att det aldrig är personligt när en artikel blir raderad och att de som kontrollerar de nyskapade artiklarna inte kan veta om du är seriös eller inte. De möter många människor varje dag som försöker skriva om oväsentligheter och arbetar på sin fritid med, så om du är trevlig kommer de att vara trevliga tillbaka. På ”Wikipedia:Nybörjarkurs” finns många andra goda råd.

Hur gör man om skolans IP-adress blivit blockerad från att redigera på Wikipedia?

När mycket klotter kommer från en IP-adress brukar den bli blockerad, åtminstone under en kortare period. Det går dock att skapa användarkonto – instruktioner finns längst upp till höger. Det går också att begära avblockering, men effektivast är att lärare/IT-tekniker håller koll på vilka som stökar till det för alla andra.

Vilket är det vanligaste nybörjarfelet?

Att inte börja skriva.

Det är lätt att börja skriva: klicka ”redigera”, skriv text med [[dubbla hakparenteser]] för att göra länkar, och klicka ”spara”. Det är dessutom roligt och hjälper andra.

Ett annat vanligt fel är att försöka lägga in en artikel om sig själv eller något annat som inte hör hemma i ett uppslagsverk. Börja hellre med att bearbeta en artikel som redan finns så att du lär dig hur artiklar ser ut, innan du skapar din första artikel.

***

Wikipedia har kritiserats för många saker genom åren. Vanliga poänger är att Wikipedias skribenter kan vara anonyma, att artiklarna riskerar att få slagsida om ämnet är kontroversiellt, och att det finns för få källhänvisningar. Många kritiker tror dock att de upptäcker nya luckor i Wikipedias upplägg, trots att de flesta kritiska röster upprepar samma problem. I många fall har de regelbundna wikipedianerna redan diskuterat samma problem under en längre period och arbetar med att lösa problemet.

För en längre genomgång av vad Wikipedia kritiserats för genom åren, se engelskspråkiga Wikipedias sida ”Wikipedia:Criticism of Wikipedia” och länkar därifrån.

[[Bilagor]]

Hur man redigerar

Den större delen av Wikipedia är vanlig löpande text, men för att skapa länkar och annan formatering behöver man lära sig lite enkel kod. Här presenteras de viktigaste teckenmarkörerna:

Länk	[[Albert Einstein]]
Länk till en sida med ett annat namn	[[Matematik matematisk]]
Fetstil	"Harriet Beecher Stowe"
Kursiv stil	"Onkel Toms stuga"
Rubrik	==Nivå 1== ===Nivå 2===
Källa	<ref>Ek, Pia: <i>Ekonomi</i> (2008, Bra förlag) </ref> OBS: måste kombineras med nedanstående
Lista över källor	<references/>

Fler tips finns på "Wikipedia: Hur man redigerar en sida".

Vidare läsning

Wikipedia är på många sätt ett transparent projekt. Man kan följa allt arbete steg för steg. Alla policydokument finns tillgängliga för vem som helst att läsa. Nedan följer några länkar och andra lästips för den som vill veta mer om Wikipedia:

BÖCKER

- *Så fungerar Wikipedia* av Lennart Guldbrandsson (HEXA förlag, 2008, Vulkan, 2009)
- *How Wikipedia works* av Phoebe Ayers, Charles Matthews och Ben Yates (Nostarch press, 2008)
- *Wikipedia - the missing manual* av John Broughton (O'Reilly Media, 2008)

WEBBPLATSER

- <http://wikipedia.org> – portal till alla språkversioner
- <http://sv.wikipedia.org> – Svenskspråkiga Wikipedia
- <http://wikimedia.se> – Wikimedia Sverige
- http://www.andycarvin.com/archives/2005/07/turning_wikiped.html – Blogg om hur skolor kan använda Wikipedia
- <http://metabolism.wordpress.com/2008/04/26/inlämningsuppgift-av-wikipedia-9e/> – Blogg om inlämningsuppgift
- <http://www.lub.lu.se/wikipediaacademy> – Sida om Wikipedia Academy 2008
- <http://meta.wikimedia.org/wiki/WikiReader> – Hur man gör en bok av Wikipedia
<http://mindpark.se/2008/12/17/25000-kronor-till-wikipedia-det-ar-det-minsta-vi-kan-gora/>

BRA SIDOR PÅ WIKIPEDIA

- [Wikipedia:Hjälp](#)
- [Wikipedia:Skola](#)
- [Wikipedia:FAQ](#)
- [Wikipedia:Hur man redigerar en sida](#)
- [Wikipedia:Nybörjarkurs](#)
- [Wikipedia:Utmärkta artiklar](#)
- [Wikipedia:Policy och riktlinjer](#)

BILDKÄLLOR

- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Teacher_writing_on_a_Blackboard.jpg, flickr user Tostie14, CC-by 2.0
- <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wikipedia-logo.png>, Nohat/Paullusmagnus, copyright Wikimedia Foundation
- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hatoria_%C3%97graeseri_flower.jpg, FoeNyx, CC-by-SA 2.0-fr
- Lennart Guldbrandsson, foto: Holger Motzkau, public domain

Vill du veta mer, kontakta Wikimedia Sverige. Vi kommer gärna och föreläser, håller workshop eller seminarier.

<http://wikimedia.se>

Wikimedia Sverige är en ideell förening vars syfte är att informera om Wikipedia och dess systemprojekt.

Via föreningens webbplats kan du också beställa fler exemplar av den här broschyren och annat informationsmaterial.